

Sjónarmið

Uppskotið til nýggja fólaskúlalóg

eitt skúlalóg um mistreysti og erkvisni ímóti okkara siðarvri

Grøna uppskotið til nýggja fólaskúlalóg kom út um ársskiptið og fyllir 264 tætt skrivaðar blaðsíður. Ein skjót gjøgnumgongd fær meg at hugsa um sangin hjá Martin Næs: »Orð, Orð, Orð - einki er sum Orð! Nei, tað er ikki bara í S. T. at brúk er fyri rationaliseringum, men lat tað fara á hesum sinni.

Við so mongum blaðsíðum og orðum skuldi verið lætt at fingið hvønn átrúnaðarlígan- og mentanarlígan krók við, men so er ikki. Okkara átrúnaður er tó sera væl umboðaður, men tað verður gingið uttan um okkara kvæðamentan sum hundur um heitan greyt. Hetta eru vit mong sum undrast á, tí á landsskúlafrystingini hava tey eitt álit frá 1994: »Álit um dans og kvøðing í føroyska skúla-verkinum«. Álitid mælir til at kvæðamentan okkara fær fast innivist í skúlanum og at børnini læra kvøðing og føroyskan dans á grundstøði.

Álitid um Okkara kvæðamentan hevur sín uppruna frá oktober 1988, tá Jógván Djurhuus, landsstýrismáður í skúlamálum, heitti á Hensar Ellingsgaard, landsskúlastjóra, um at seta eina nevnd, hvørs setningur skuldi verða at taka upp spurningin viðvíkjandi teirri støðu, føroyski dansurin hevur í samfelag okkara, og at koma við tilmæli um eina ábótarettan, so kvæði og føroyski dansurin aftur verða ein sjálvsagdur tálur í mentanarlívi okkara.

Álitid var latið út til hoyringar og í desember 1994 var álitid lýst og latið landsskúlafrystingini. Í álitinum mælir nevndin til at føroyskur dansur og kvøðing verður obligatorisk undirvísingsevni í fólaskúlanum, tó ikki sum egin lærugrein, men sum kravdur partur av undirvísingini á øðrum økjum.

Í uppskotinum til nýggja fólaskúlalóg stendur ikki eitt orð um okkara kvæðamentan og enn minni um føroyskan dans og kvøðing. Kvæðini vróla duld sum mansmorð. Hetta er viðferðin okkara 6-700 ára gamla mentanarkjøllesti fær

frá ráðleggingarnevnd fólaskúlans við Petur Jacob Sigvardsen sum formanni. Mær rennur í huga orðini hjá skaldinum, Andreas M. Reinert í Norðadali: »Mangur sum gamal nú man vera/ vil seg sjálfvan so góðan gera./ Tá vit vóru ung, vit vóru so still/ ongantið kát og dansivill«.

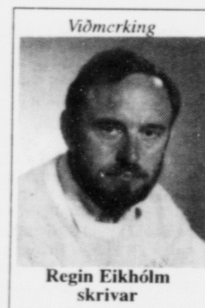
Teir sum skrivaðu »álitid um dans og kvøðing í føroyska skúla-verkinum« eru kompetent fólk: Hensar Ellingsgaard, landsskúlastjóri. Eivind Weihe, málfrøðingur. Heðin M. Klein, lærari og formaður í rithøvundafelagnum og Eyðun Andreassen, professari í fólkalívfrøði og formaður. Fleiri av hesum omanfyri nevndu hava ein fakligan- og mentanarlígan førleika sum ráðleggingarnevnd fólaskúlans ikki eigur og tí átti at dúva uppá heldur enn at ignorera.

Endamálsorðingarnar í fólaskúlalógnum í Norðurlondum eru nokk so líkar, men bert einkulturar taka kristnu uppalgingina fram nevnlíga Nor. Ísland og Føroyar (uppsk.). Men her skilja Føroyar seg kortini markant frá Noregi og Íslandi við bert at hava kristnu uppalgingina sum felagsnevnd. Onki verður sagt um felags mentan, sum Noregi ger tað, ella um tjóðskaparlig serkenni sum Ísland ger tað. Ikki eitt orð um felags mentan ella serkenni hjá føroysku tjóðini. Tey sum iki vita betur halda sjálvandi eins og ráðleggingarnevndin, at vit hava onki mentanarlígt ella tjóðskaparligt serkenni, sum er vert at nevna! Hvat við okkara kvæðamentan, kvæðunum og føroyska dansinum. Tað er eitt unikt samleikaeyðkenni, sum eingin onnur tjóð í heiminum eigur. Henda tjóðmentan okkara skilur ikki millum høg og lág, ung og gomul, kvinnu ella mann, stök ella par, sangfugl ella kálv. Í 6-700 ár hevur henda okkara føroya fólksins mentan rúma øllum og gingið hond í hond við okkara átrúna. Keisarin fekk tað sum keisarans var, og Guð fekk tað sum Guðs var.

Á kvæðaráðstevnu á Sandi í 1994 hildin í samband við 200 ára minningardag hjá Jóannes í Króki endaði norski professarin í fólkafrøði, Brynjulf Alver, fyrilestur sín um føroyskan dans við orðnum: »Det er ikke berre tale om eit stegmønster og ein visegenre, men om eit sosiokulturelt fenomen. Det har med samhandling å gjera, der tekst og melodi, fortelling, den fysiske nærleiken i eit avgrensna rom og samhandling i form av song og røse vert ein heilskap. Og denne heilskapen er særmerkt for Færøyaner, og finst berre der«.

Føroyski dansurin hevur nú í eini 6-700 ár verið ein integreraður partur av okkara siðarvri, og tað skal hann framhaldandi verða, tí sum Poul Eide, sáli, skrivur: »Í dansinum hevur tað føroyska fólkið varðveitt tann dýra skattin, tað eigur í kvæðunum. Kvæðini hava verið borin munn av munn í gjøgnum öldir, og vit kunnu tí siga, at dansurin hevur goymt støðið, sum tað føroyska málið byggir á, so at henda tjóð enn eigur stítt egna mál, móðurmál«. Spurningur er um tað yvirhøvur ber til at læra seg føroyskt sum móðurmál uttan at kenna okkara kvæðamentan, kvøðing og føroyskan dans á grundstøði?

Mistreysti og erkvisni, sum Petur Jacob Sigvardsen et al. sýna okkara tjóðmentan við ikki at nevna hana ella við at geva henni málband í uppskotinum til nýggja fólaskúlalóg, fær meg at hugsa um Jákup Dahl, tá hann yrkir: »Lágt



Regin Eikhólm
skrivur

liggur tokan, køvandi tung/ og myrkir for arbeidsins degi/ av myrkri og iva er fólki sjúkt/ einki álit á egnari megi«.

Treystligari stíga vit fram, tá vit uttan mistreysti, erkvisni og málband saman við Jóannes bónda kvøða: »Enn eru knotur í føroyskum kongum/ tað kennist við hvørt lógavtak/ enn eiga vit sess á summum rongum/ enn stíga vit fram um hurðabak/ enn torga broddi vit ímót/ enn livir gamalt føroyskt grót«. Her kennir tú samleikan, mengjaðan og gevandi tá harðast leikar á!

Føroyskur dansur og átrúnaður eru bæði aldar gomul mentanarkjøllesti føroyinga og áttu sum so ikki verið í andsøgn hvørt við annað, men verðin er vorðin so fjøltáttað, og nøkur fá eru sum fegin ofra mentanarfelagsskapin á erkvisnis altari fyrri síðani í síni átrúnaðuliga hugmóð bert at kunna góðtaka narsistiska andsbróður sín. Hesi eru

undantøk og eiga tí ikki at vera norm- ella formgevanandi fyrriokkara tjóðmentan.

Ynskja vit føroyingar framhaldandi at eiga eina livandi kvæðamentan og rokna føroyska dansin sum eitt av okkara samleikaeyðkennum, eiga vit at fylgja »álitinum um dans og kvøðing í føroyska skúla-verkinum«. Uppskotið til nýggja fólaskúlalóg liggur nú úti í landsstýrinum og fer hagar niðan í lögtingið.

Eg fari at loyva mær at seta formanninum í Ráðleggingarnevnd Fólaskúlans, Petur Jacob Sigvardsen triggjar spurningar, og vinarlíga biða um at svara verður aftur í blaðnum

skjótast tilber tó innan málið fer niðan í lögtingið.

1. Hvi er álitid um dans og kvøðing í føroyska skúla-verkinum takt íhelt?
2. Ert tú ímóti at okkara kvæðamentan og føroyskur dansur verður lærdur á grundstøði í fólaskúlanum.
3. Er tað eftir tínum tykki nøkur andsøgn millum okkara kvæðamentan og okkara átrúna?

Regin Eikhólm,
formaður í Sláið Ring,
Landsfelag Føroyskum
dansi at frama

Til Sámál Toftanes listarmálara

Í gær, sæddur av teim fáu og kendur av teimum smáu hvar hvør kenslan dróg á heimligu trakkaðu slóð har barnalundin spældi ómóð við leiki í haga niðri við sjó.

So skjótt rann tann tíðin kára sum við litum, nú myndir svara hvør betur er at geva minnum ljóð ein hann fremstur í listini stóð, við málningum minnir at draga fram har ein í øllum seg sjálvan fann.

Óg tann stund koma skal tá navnitt eitt um tindar dal millum teir stóru vil ljóða sum áartutli vinsæla ómóða har fjøldir samdust sum tíðir fara við varðum listarverkum vilja svara.

Sámál, tínr litir sýna okkum her at tú stórt eitt hjarta ber myndirnar umboða lyndi titt ljóst og vakurt, móttvegis mitt. Um mannin, eg heilsa tær málari frægi ið gav minnum heimbygdini vøkur klæði.

Kongadagur - 97.
Baraldur á Berhellu

Landbúnaðarvørur fyrri sámuligan prís úr Skotlandi!

Vorunavn:		u/ MVG	v/ MVG
Seyðafóður við 18% fiskamjøli	25 kg	52,50	63,00
Grastøð NPK 20-10-10	50 kg	100,00	125,00
Grastøð NPK 20-10-10	500 kg	963,00	1203,75
Seyðahegn, Galv., 80 cm h. Rylock	100 m	700,00	875,00
Seyðahegn, 80 cm h. Rylock	50 m	360,00	450,00
Yvirtráður, Galv. 3,15 mm	400 m	240,00	300,00

Eisini kunnu vit útvega so at siga alla útgerð og tilfar til landbúnað. Vit hava sjálvir beinleiðis samband við Skotland. Omanfyri standandi vørur verða á goymstu frá 01.03.97. Bíleggjast kann hjá niðanfyrri standandi:

Calder Shipping Co. Ltd. - Faktorsvegur 4 - P.O.Box 243 - FR-788 Klaksvík

Telefon 57731 - Telefax 57831 - Fax. 84316 og 83316

Heimatelefon Símun Gullaksen 57155

DANNY TRANSPORT

- tá okkurt
skal koyrast
ella goymast

Tlf. 19192